

ערכין כח

משה שווערד

1. ספר עבודה ברורה

ביאור לשון "חרם", ובאיזה לשון הוא

מחרים. רש"י (יחזקאל מד:כט) פירש שהוא לשון הקדש. והרד"ק (ספר השרשים שורש חרם) כתב, דלשון "חרם" מובנו הוא איבוד והשחתה, דאע"ג שאין הדבר שהוחרם מושחת וכלה מן העולם, אבל אצל המחרים אותו הרי הוא כאילו מושחת, שלא יהנה ממנו.

והמינוח (מנחה שני"ו) פירש שהוא לשון קללה, שמקלל ומחרים ממונו, וז"ל: כשיוציא מפיו קללה על ממונו שהם תחת הצרכה, הודיעו הכתוב שאי אפשר לו להוציאו מרשות המצורך לרשות אחר, לפי שכל אשר לישראל הם חלק ה', אבל כיון שידענו כי כונת המחרים להוציאו מרשותו, ראוי להשלים חפצו, וישוּב לרשות אדוניו ויהיה קדש וכו'. ולכן אמרו חז"ל דלויס וכהנים אין מחריםין, שאפילו אמר הכהן או הלוי על שדהו שיהיה חרם אינו נתפס כלל, כי הוא כשוכן בית אדוניו מקום הצרכה, וצתוך הצרכה אין מקום לחרם, עכ"ל.

ורש"ר הירש כתב (ויקרא כו:כת), ד"חרם" פירושו רשת (ע' חקוק א:טו, יחזקאל כו:ה), דמורה על מצב של הסגר והפקעה, דוגמא להשמדה שהיא הפקעה מוחלטת, דכמו שצדריך כלל מטרת "החרמה" היא, שהחפץ המושמד לא יצא צמגע עם דברים אחרים, כך "חרם" הוא דבר שהוצא מכלל שימוש. ולכך הדרגה החמורה ביותר של איסור הנאה - איסור עבודה זרה - קרויה "חרם" (דברים ז:כו).

והנה גדרו של הקדש כולל שתי צחינות. צחינה שלילית - הפקעה מהנאה של חולין, וצחינה חיובית - מסירה למטרה שצדושה.

צדקדש רגיל הרי הצחינה החיובית - המסירה למטרת הקודש - היא העיקרית, ואילו הצחינה השלילית ההפקעה מהנאת חול היא רק תוצאה. ואילו צחרם הצחינה השלילית - הפקעה מהנאת חול - היא המטרה הראשונה, ואילו הקדושה החיובית היא תוצאה של אותה הפקעה, עכ"ד. (וראה בדברינו להלן ד"ה מחרים אדם).

2. ספר עבודה ברורה

וב' פסוקים אלו נראים כסותרים זה את זה, דבפסוק הראשון דפרשת בחקותי, מבואר דהחרמים הם קדש קדשים, וממילא בדק הבית זוכה בהם, ואילו בפסוק השני דפרשת קרח, מבואר דהכהנים זוכים בו.

והביאור בזה הוא, דאיכא ב' מיני חרמים: חרמי כהנים - שנתנים לכהנים. וחרמי בדק הבית - הניתנין לבדק הבית. אבל אכן גם חרמי כהנים הנתנים לכהן, אמרינן (לקמן דף כט.): כל זמן שהן בבית בעלים, הרי הן כהקדש לכל דבריהם.

ואם אמר "הרי זה חרם", ולא הזכיר אי לכהנים אי לבדק הבית, פליגי בה ר' יהודה בן בתירא וחכמים לקמן (בעמוד ב') במשנה, אי "סתם חרמים" לכהנים, או לבדק הבית.

ויש להקדים הקדמה קצרה בענין החרמים. מצינו ב' מקראות בתורה בענין חרם: האחד בפרשת בחקותי, כתיב (ויקרא כז:כח): "אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מקל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אצותו לא ימכר ולא יגאל, כל חרם קדש קדשים הוא לה'". והשני, בפרשת קרח (במדבר יח:יד): "כל חרם קישואל לך יקנה".

3. תוספות מסכת ערכין דף כח עמוד א

דתנו רבנן מכל אשר לו ולא כל אשר לו - וא"ת והא האי קרא בחרם הניתן לכהנים כתיב דהא בסיפיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל ואילו חרמי בדק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אם לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אם לכהנים ועוד דאיכא בפרק השולח (גיטין דף לח:): מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים ופריך מינה לרב דאמר המקדיש עבדו יצא לחירות דלמיהוי עם קדוש קאמר ומאי קפריך והא בחרמים אין בהן קדושת הגוף ולא דמי למקדיש לומר דלמיהוי עם קדוש קאמר וי"ל דאפי' בחרמים הניתנין לכהנים יש בהן קדושת הגוף כדתני לקמן בפירקין (דף כט.). חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם נתנם לכהן הרי הן כחולין אלמא אית בהו קדושת הגוף.

4. הערות הגר"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד א

מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו. בתוס' כתבו דאיירי בחרמי כהנים ואעפ"כ יש בהן קדושת הגוף לגבוה כדתני לקמן (כ"ט א) כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהן. [1] ובתוס' יומא (ס"ו. ד"ה ואין) הוסיפו דמועלין בהם. [וכ"כ רש"י ור' גרשום לקמן כ"ט. ובתוס' רא"ש בשטמ"ק בסמוך אות ז'. וע"ע תמורה ל"ב ב].

ויש להקשות דמאי שנא משלמים דאסורים בהנאה מדאורייתא מחמת קדושתן, ואעפ"כ אין בהן מעילה משום דלא חשיבי קדשי ה'. וצ"ע.

[2] וברמב"ם (הל' ערכין ו', ה') לא הזכיר דיש בהן מעילה.

5. ספר עבודה ברורה

אבל בפרט אחד כתב המנחת חינוך (שם) דשאני חרמי בדק הבית מקדשי בדק הבית, והוא, שהמחרים לשמים שדה אחוזה אין דינו כמקדיש שדה אחוזה שנפדית לפי זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, וביובל היא מתחלקת לכהנים, אלא נפדית בשויה, ואינה מתחלקת לכהנים ביובל, יעו"ש. אבל בצפנת פענח (פ"ד הי"ט) כתב שדינו כמקדיש, והשדה מתחלקת לכהנים ביובל, יעו"ש. ולכאורה ה"ה שנפדית בחמשים שקל.

6. ספר עבודה ברורה

והנה בדין חרמי כהנים הואיל ועד שניתן לכהן הרי הם כהקדש לכל דבריהם (כמבואר לקמן דף כט.), ע"ש, יש לחקור אי אית ליה למחרים קיום מצוה כמו במקדיש לגבוה דאיכא מצוה בזה, (ע' ביצה דף לו: במשנה) או לא.

ומדברי רב"ע דמשנתנו דקאמר "מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים" וכו', משמע דעכ"פ איכא בזה מעלה, דאל"ה מאי ק"ו קאמר.

אולם יעוין במשנה למלך (פ"ו ה"ח), שכתב וז"ל: דליכא מצוה להחרים לכהנים, עכ"ל. וכ"כ הרש"ש בביצה (דף לו: ד"ה ולא מחרימין), וז"ל: דאי לכהנים מאי מצוה איכא, עכ"ל. וכן כתב בצפנת פענח (פכ"ד מהלכות שבת הי"ד). אבל בחסדי דוד (פ"ד ד"ה חרמי כהנים) ובפסקי ריא"ז (ביצה פ"ה ה"א) כתבו, דאף בחרמי כהנים איכא מצוה.

7. ספר עבודה ברורה

בענין המחריים כל נכסיו ושייר משהו

ואם החרים את כולם וכו'. יש לעיין מה הכוונה שהחרים את "כולם", האם ר"ל שלא שייר שום פרוטה לעצמו, או לא אס שיייר לעצמו שום פרוטה, מה שהחרים מותרם, או דלמא צריך לשייר כדי פרנסתו.

והנה רש"י (נד"ה חומש) כתב, וז"ל: אלא ששייר לעצמו קצת וכו', עכ"ל. וכתב בהגהות הרש"ש, וז"ל: נראה דהיינו כדי פרנסתו.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד א

משנה. מחריים אדם מצאנו ובקרו. לר"א לכתחילה צריך להשאיר מכל מין. ובדיעבד לא חל החרם רק אם החרים את כל נכסיו [כן משמע ברש"י אבל בשטמ"ק אות א' לא כתב כן]. ובראשונים מבואר (שטמ"ק אות א') דצאן ובקר חשיבי חד מין וכן עבד ושפחה.

9. ספר יד בנימין

שם בגמ' יכול לא יחרים ואם החרים יהו מותרמין ת"ל אך דברי ר"א. הרמב"ם ז"ל צפ"ו מהל' ערכין הל' ב' פסק דדיעבד אם החרים כל נכסיו הרי אלו מותרמין והיינו משום דמתוספתא פ"ד פליג עלי' ת"ק על ר"א וכמש"כ בכס"מ, וכן מה שהשווה הר"מ שם ונסוף הל' ערכין דין מקדיש לדין מחריים בזה מפורש ג"כ בתוספתא שם.

10. דף על הדף ערכין דף כח עמוד א

במשנה: א"ר אלעזר בן עזרי' מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו. זה לשונו הזהב של הרמב"ם (סוף הל' ערכין וחרמים, פ"ה ה"ג): לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה זה, עבר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר "מכל אשר לו", ולא כל אשר לו - כמו שביארו החכמים. ואין זו חסידות, אלא שטות, שהרי זה מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות, ואין מרחמין עליו. ובזה ובכיוצא בזה אמרו חכמים (סוטה כ' ע"א) חסיד שוטה מכלל מכול (וי"ג: ג: מבלי) עולם. וכתב עוד: אלא כל המפזר ממונו במצוות, אל יפזר יותר מחומש, ויהי' כמו

שצוו הנביאים (תהלים קי"ב ה') "יכלכל דבריו במשפט", בין בדברי תורה בין בדברי עולם. ואפילו בקרבנות שאדם חייב בהן, הרי חסה תורה על הממון, ואמרה שיביא. - כפי מסת ידו (דברים ט"ז, י'), ק"ו לדברים שלא נתחייב בהן אלא מחמת נדרו שלא ינדור אלא כראוי לו, שנאמר (שם י"ז) איש כמתנת ידו, כברכת אלקיך אשר נתן לך עכ"ל.

ברמ"א (או"ח סוף סימן תרנ"ו) כתב: ומי שאין לו אתרוג או שאר מצוה עוברת, אין צריך לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש", אפילו מצוה עוברת. והמקור הוא בבית יוסף שם מדברי הרא"ש, הראב"ד ורבינו ירוחם, וכן הוא מבואר בדברי הרמב"ם הנ"ל: אלא כל המפזר ממונו "במצוות" אל יפזר יותר מחומש.

וז"ל החינוך (מצוה קכ"ג, דין קרבן עולה ויורד): ואם הוא עני והביא כשבה או שעירה, לא יצא ידי חובתו. והטעם, לפי שאחר שריחם אליו הקל יתברך עליו, ופטרו בכך, אינו בדין שידחק עצמו להביא ביותר ממה שתשיג ידו. ובזה יקנה | - יבין | כל מבין עצה, לבלתי עשות הוצאות - ביותר מן הראוי לו לפי ממונו, למען כי בו | - ע"י פיזור הוצאות יתר |, סבה לגזול את הבריות כשמבקש לימודו ואינו מוצא. ועיין מה שהאריך בזה החפץ חיים בביאור הלכה (ריש סי' תקנ"ט) בדברים כדרכונות.

11. ספר עבודה ברורה

רש"י ד"ה המבזבז | לעניים | ורבינו גרשום כתב, וז"ל: המבזבז לצדקה, עכ"ל. ודבר אחד הוא, דצדקה היא לעניים. וז"ל השטמ"ק בכתובות (דף נ): ובמהדורא קמא כתב רש"י, המבזבז נכסיו להקדש.

עוד כתב השטמ"ק (שם): ואמרו במדרש וכו', פי', אע"ג דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, מ"מ אם עבר ופזר - "צדקתו עומדת לעד" (תהלים קיב:ט), פי', דלעולם יהיה לו ממון כדי לעשות צדקה ולא יחסר לו. ויש לנו לחלק, דלא אמרינן הכי אלא לתלמוד תורה, אבל לחלק לעניים לא, וזהו שכתב רש"י הכא "לעניים", עכ"ל.

וכתב ברמ"א (שו"ע או"ח סימן תרנ"ו), וז"ל: ומי שאין לו אתרוג או שאר מצוה עוברת, אין צריך לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש" אפילו מצוה עוברת, ודוקא "מצות עשה", אבל "לא תעשה" יתן כל ממונו קודם שיעבור, עכ"ל. וע"ש באריכות בביאור הלכה ד"ה (אפילו מצוה עוברת), מה שכתב לחלק בזה.

עכ"פ חזינן מדברי הרמ"א, דהך דינא ד"המבזבז" וכו', לא קאי דוקא על מצות צדקה לעניים כמו שנראה מדברי רש"י, אלא אף בשאר מצות איכא הך דינא.

12. ספר עבודה ברורה

אל יבזבז יותר מחומש. צאהנת חסד (פ"כ) כתב דאיכא כמה אופנים דמותר לבזבז יותר מחומש, ואלו הן: א) עשיר מופלג, ב) קודם מותו, ג) לדעת הרמב"ם (מוצא לעיל ד"ה אל) היכא דנח לפניו עני ומנפש ממנו די מחסורו, ד) מי שיש לו עסק קבוע שמשתכר צה כדי מחייתו, ה) להחזיק התורה, יעו"ש. | ור"ה צמשיב צהלכה (גליון יט) שכתב עוד שני אופנים דמותר לבזבז יותר מחומש. א) לעני המדוחק יותר, ב) מי שנלאו הכי מפזר מעותיו למותרות, יעו"ש צלרובה. |

13. תוספות מסכת ערכין דף כח עמוד א

(אלא) [ת"ל] בהמה מה בהמה יש לו רשות למכור לעולם - וא"ת א"כ שדה אחוזה נמי שהרי אם מכרה חוזרת לבעלים ביובל וי"ל דמ"מ יש לו רשות להוציא מידו לעולם כגון אם הקדישה וגאלה אחר שמתחלקת לכהנים ביובל א"נ י"ל דה"פ מה בהמה יש לו רשות למוכרה ושדה אחוזה נמי כל זמן שהיא בידו יכול הוא למוכרה משא"כ בבתו דמשתגדיל אין לו רשות למוכרה.

14. ספר עבודה ברורה

מתני'

המחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. יש להעיר, בשלמא בנו אינו שלו, וכן עבדו ושפחתו העברים, אע"ג דעבד עברי גופו קנוי לאדון, כדאיתא בקידושין (דף טו.): "אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי", מ"מ אין האדון רשאי למכרן לאחר, וכמו שנתבאר למעלה בד"ה והלא בתו, וא"כ ה"ה דאינו יכול להחרימן, דהרי זה כאילו מכרן להקדש או לכהנים. אבל בתו הרי יכול למכרה לשפחה, כדכתיב (שמות כא:ז): "וכי ימכור איש את בתו לאמה", וא"כ היא שלו ומדוע לא יכול להחרימה. וכן קשה משדה מקנתו, דאע"פ דאחר היוכל היא חוזרת לבעליה הראשונים, מ"מ שיעיל החרם עד היוכל.

וכבר הקשה כן בשפת אמת, וז"ל: קנת קשה, דהא שדה מקנתו שלו הוא עד היוכל, ועיקר הטעם מפורש לעיל דגמר מקרא "מה צהמה שיש לו רשות למוכרה לעולם" וכו', אבל טעם המשנה ז"ע, עכ"ל. וע' יקר הערך שהאריך בזה. [וכתב צח"ס (יו"ד סימן רכ"ה), שאינו יכול להחרים שדה מקנה לצדק הבית, משום שהמחרים הרי זה כאילו פירש שמחרימו לזמיתות ולחלוטין, ולכן דבר שאינו שלו לעולם, אינו יכול להחרימו].

ונראה דמה שאמרה המשנה הטעם - שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו, אין זו הסבה שאינו יכול להחרים, אלא מכיון דאינו שלו לעולם, ממילא לא דמי ל"צהמה" שהיא שלו לעולם, וכל דלא דמי ל"צהמה" אינו יכול להחרים, וכדדרשינן לעיל "תלמוד לומר - צהמה, מה צהמה יש לו רשות למוכרה לעולם, אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם", וממעטינן מינה: בנו, בתו, עבדו ושפחתו העבריים ושדה מקנתו, ולפ"ז דברי המשנה עולין בקנה אחד עם דרשת הצרייתא דלעיל.

וממילא מיושבת קושית השפ"א הנ"ל, דכיון דשדה מקנה לא מצי למוכרה לעולם, ממילא לא דמי לצהמה ואינה כלל בתורת פרשת חרמים.

15. ספר עבודה ברורה

תניא נמי הכי נמצאת אתה אומר אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד וכו'. בסוף הסוגיא מוקמינן לה להך צרייתא כר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן זרוקא, דאמר מר"ה חייל יובל, ובר"ה (דף ח:) מצואה, דאף ר' ישמעאל מודה, דאין העבדים נפטרין לצמיהם ואין השדות חוזרות לבעליהן עד יוה"כ.

ולפ"ז הציא ביקר הערך (ד"ה ואחר) להקשות, וז"ל: דאם ס"ל לר' ישמעאל שאין השדות חוזרות לבעליהן עד יוה"כ, היכי קתני צרייתא דיובל ושביעית משמטין כאחד. ועוד, היכי שמעינן מינה דנותנה למשמר היוצא, עכ"ל.

ואף הטורי אבן (ר"ה ט: ד"ה ושדות) תמה כן, וז"ל: וקשה לי, הכא משמע דאפילו לר' ישמעאל דס"ל דיובל מר"ה חייל, אפ"ה שדות אינן חוזרות עד לאחר תקיעת שופר ציוה"כ, ואילו בסוף פ"ח דערכין (כאן) לא משמע הכי, דאמר התם "אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד" וכו', ופריך, יובל ציוה"כ הוא, ומשני, הא מני ר' ישמעאל היא וכו', ש"מ דשמיטת קרקעות לר' ישמעאל מר"ה הוא, והכא משמע דצמקיעת שופר דיוה"כ הוא דחורין ולא צר"ה.

וי"ל דמזות יובל מר"ה ועד יוה"כ תלי וקיימא צמפיקא, אי תקעי ציוה"כ חיילא למפרע, ואי לא תקעי לא חיילא, ולפ"ז שמיטת קרקעות מר"ה ועד יוה"כ נמי תלי צמפק, אי תקעי ציוה"כ חל למפרע מר"ה, נמצא שביעית ויובל משמטין כאחד, עכ"ל. (וע' בדברינו להלן צד"ה הא מני).

16. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד ב

אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד. איתא בספרי (והובא בתוס' לעיל ד' א) וזה דבר השמיטה, שמיטה משמטת את החוב ואין יובל משמט.

ויש להקשות. כיון דיובל ושביעית משמטין כאחד, כיצד יתכן שיובל ישמט את החוב, הרי כל החובות נשמטו בכניסת היובל מחמת סוף השמיטה.

וי"ל דנפ"מ למלוה ע"מ שלא תשמיטני בשביעית, דבכה"ג אכתי ס"ד שיובל תשמט. ועוד נפ"מ למלוה עד סוף שביעית, דהוה כמלוה לעשר שנים דאין שביעית משמטת, אך יובל יכול לשמט מיד בתחילתו.

איזה משמר זוכה בשדות ביובל,

העובר בר"ה או ביוה"כ

רש"י ד"ה פגע בו. וחל בו יום הכיפורים. רש"י אוקיס לה ציוס הכיפורים. אכן הרמז"ס (פ"ד הכ"ד) כתב, וז"ל: כשתלא השדה לכהנים שנמשמר שפגע בו היובל, אם היה ר"ה של יובל בשנת וכו', עכ"ל. הרי דאוקיס לה בר"ה.

וכתב המשנה למלך (שס) צ"י ציאורים במחלוקת זו. (א) דרש"י ס"ל דהלכה כרצון דסברי דהשמטת יובל חייל ציוה"כ, לפיכך נמשמר של יוה"כ תליא מילתא, אולם הרמז"ס סובר דהלכה כר' ישמעאל, דמר"ה אין העבדים משתעבדין עוד לאדוניהם, לפיכך נמשמר של ר"ה תליא מילתא. (ב) דרש"י מני קאי אף נשיטת ר' ישמעאל, דכיון דאף לר' ישמעאל דסובר דיובל חייל בר"ה, מ"מ לא מסתיים דין יובל עד יוה"כ, דהכי אמרינן בר"ה (דף ט:): מכאן אמר ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן זרוקא, מר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרים לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם, אלא אובליין ושותין ושמתין ועטרותיהן בראשיהן, כיון שהגיע יוה"כ, תקעו צ"ד בשופר, נפטרו עבדים לבתיהם ושדות חוזרות לבעליהן, ע"ש. הרי דאף לר' ישמעאל חזרת השדות לבעליהן אינו אלא ציוה"כ, וא"כ ה"ה במקדיש שדהו דעשה הכתוב את הכהנים כבעלים, אינס זוכין בשדות כי אם ציוה"כ, לפיכך תליא מילתא נמשמר של יוה"כ, אולם הרמז"ס ס"ל, דכיון דתיכף בר"ה אין הלקוחות רשאים להשמש בקרקעות, ש"מ דיובל חייל מיד בר"ה, לפיכך נמשמר של ר"ה תליא מילתא, ע"ש שהאריך בזה.

18. דף על הדף ערכין דף כח עמוד ב

במשנה: וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים שנאמר כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו.

כתב הגאון הסטייפער ז"ל בספרו ברכת פרץ עה"ת (פר' בחקתי) "לכהן תהיה אחוזתו" (953), בגימטריא "סתם חרמים לכהנים".

19. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד ב

מחרים אדם את קדשיו. הנה במשנה דלעיל מבואר דא"א להחרים שדה מקנתו משום שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו, ואע"ג דיש לו בשדה מקנה קנין פירות מ"מ אין קנין פירות מספיק לענין חרם. ויש להקשות לפ"ז כיצד מהני חרם על קדשיו, הרי בודאי הקנין שיש לו בקדשיו לא עדיף מבעלותו על שדה מקנה.

ובעל כרחק צ"ל דהך דינא דנתחדש שחרם חל על הקדשים אינו שייך לדין חרם דעלמא, אלא שנתחדש סוג חדש של חרם שחל על הקדשים, ובזה אין חסרון משום שאינו שלו.

ובהכרח צ"ל כן, דהרי נאמר בענין חרמי כהנים "לא ימכר ולא יגאל", ובמחרים את הקדשים כל חלות החרם הוא לענין דמי הפדיון הניתנים לכהן, ובהכרח צ"ל כמושג"ת דהכא נתחדש סוג חדש של חרם שאינו כלול בפרשת חרמי כהנים דעלמא.

20. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד ב

אם נדר נותן דמיהן. איתא בפרק מרובה (ע"ח ב) "אמר רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו (למאן דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי) פטר עצמו בכבש לרבנן ובעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה". ולפ"ז אף הכא אם אמר הנודר הרי עלי שור והפריש שור והחרים אותו, חייב לשלם דמי שור, אבל אם אמר הרי עלי עולה והפריש שור והחרים אותו, משלם דמי כבש או עוף. [א"ה, ומ"מ יוסיף דמי טוה"נ שאדם היה משלם להקריב שור לעולה במקום כבש, וצ"ע].

21. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ערכין דף כח עמוד ב

ואם נדבה נותן את טובתן. כתב הרמב"ם (הל' ערכין י', י"ב) "וכל הנותן אותו שיעור [דמי טוה"נ של נדבה] יקריב בהמה זו כמו שהיתה". וצ"ע דקיי"ל המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום (פסחים פ"ט ב) ואיך יכול הפודה אותה להקריבה. צ"ל דודאי הקרבן שייך לבעלים, אלא שההקרבה נעשית בזכותו ובגרמתו של הפודה אותו, דכל זמן שהקרבן חרם א"א להקריב אותו.